

DATUM: 08. 01. 2024

Souhrnné výsledky procesu přezkumu a vyhodnocení provedeného v roce 2023

Úvod

Sekce dohledu nad finančním trhem ČNB v průběhu 2. a 3. čtvrtletí 2023 dokončila hodnocení rizikových profilů jednotlivých úvěrových institucí, včetně adekvátnosti jejich řídicích a kontrolních systémů. Následně stanovila nové hodnoty kapitálových a likviditních požadavků v rámci tzv. 2. pilíře, které jsou účinné od 1. ledna 2024. Tyto požadavky jsou úvěrové instituce povinny dodržovat nad úrovní minimálních požadavků stanovených právními předpisy.

Tato informace shrnuje 1) přístup dohledu ČNB k hodnocení úvěrových institucí, 2) výsledky hodnocení provedeného v roce 2023 a 3) dohledové priority ČNB pro další období.

1. Přístup dohledu k hodnocení úvěrových institucí

ČNB v rámci výkonu dohledu nad úvěrovými institucemi se sídlem v ČR¹ mimo jiné průběžně vyhodnocuje, zda jejich uspořádání, strategie, postupy a mechanismy obezřetného podnikání zajišťují jejich bezpečné a spolehlivé fungování. Součástí tohoto hodnocení je rovněž posouzení, zda úvěrové instituce mají dostatek kapitálu a likvidity ke krytí rizik, kterým jsou při své činnosti vystaveny. Toto vyhodnocování se v odborné terminologii nazývá **proces přezkumu a vyhodnocení (SREP, Supervisory Review and Evaluation Process)** a je prováděno podle příslušných sektorových zákonů² a v souladu s obecnými pokyny Evropského orgánu pro bankovníctví [EBA/GL/2022/03](#).

Při svém hodnocení vychází dohled ČNB především z průběžného vyhodnocování veškerých informací, které získává z pravidelného regulatorního reportingu a z další dohledové činnosti. Jedná se zejména o poznatky z kontrol na místě, z dohledových šetření, validací interních modelů bank, pravidelných či ad hoc jednání se zástupci bank, výstupy externích ověření řídicích a kontrolních systémů a výstupy z externího či interního auditu.

Významným vstupem pro hodnocení rizik pro kapitál úvěrových institucí je výsledek jejich vlastních procesů vyhodnocení adekvátnosti vnitřního kapitálu (ICAAP, Internal Capital Adequacy Assessment Process) a likvidity a zdrojů financování (ILAAP, Internal Liquidity Adequacy Assessment Process). V obou případech se jedná o procesy probíhající v jednotlivých úvěrových institucích, jejichž výstupy jsou každoročně předkládány dohledu ČNB.

Informace získané od jednotlivých úvěrových institucí umožňují dohledu ČNB udržovat si aktuální přehled o aktivitách, procesech, produktech a finanční situaci instituce a identifikovat významná

¹ Tj. bankami, pobočkami bank ze třetích zemí (tj. ze zemí mimo EU) a družstevními záložnami.

² § 25c zákona o bankách a § 21a zákona o spořitelních a úvěrních družstvech.

rizika (tj. rizika, jejichž naplnění by mohlo vést k tomu, že úvěrová instituce by nemusela být schopna plnit obezřetnostní požadavky, čímž by byla ohrožena její schopnost pokračovat ve svých aktivitách a plnit své závazky).

V rámci SREP hodnocení je kromě životaschopnosti a obchodního modelu jednotlivých úvěrových institucí posuzována míra jejich inherentních rizik (tj. riziková expozice), která je následně upravována o informace o fungování jejich řídicího a kontrolního systému (zejm. na základě poznatků o kvalitě systému řízení rizik z provedených kontrol na místě).

Výsledkem tohoto posouzení je mimo jiné stanovení, zda a jakou výši kapitálu a likvidních prostředků by úvěrová instituce měla udržovat nad rámec minimálních povinných požadavků stanovených v nařízení CRR³ (označovaných jako požadavky tzv. Pilíře 1). **V rámci tzv. Pilíře 2 se pak dohled soustředí na expozici úvěrové instituce vůči rizikům, která v rámci Pilíře 1 buď nejsou kryta vůbec, anebo jsou kryta nedostatečně.⁴ Výsledkem hodnocení je stanovení závazného kapitálového požadavku dle Pilíře 2 (P2R, Pillar 2 Requirement).**

Výše uvedené hodnocení rizik pro kapitál a likviditu institucí vychází z předpokládané rizikové expozice, která by nastala na konci relevantního horizontu za předpokladu běžných ekonomických podmínek (tj. základního scénáře budoucího ekonomického vývoje).

Míra odolnosti institucí během výrazně nepříznivých scénářů ekonomického vývoje je naproti tomu posuzována v rámci pravidelně prováděných zátěžových testů, přičemž může vyústit ve stanovení tzv. pokynu dle Pilíře 2 (P2G, Pillar 2 Guidance). P2G sice není přímo závazným požadavkem, jehož neplnění by například automaticky omezovalo výplatu dividend ze strany jednotlivých institucí, ale poskytuje jim dodatečné vodítko ohledně kapitálového poměru, který považuje dohled ČNB za odpovídající pro danou úvěrovou instituci s ohledem na její obchodní model, rizika a zdroje jejich krytí. Očekává se přitom, že banky tuto hodnotu zohlední ve svém kapitálovém plánování.

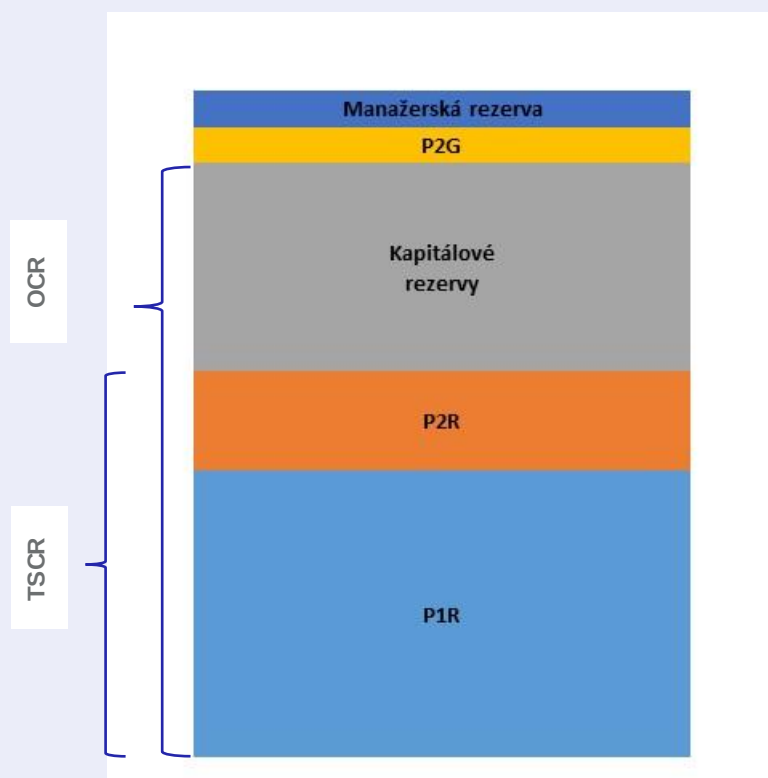
Pro účely stanovení P2G ČNB využívá jednak tzv. makrozátěžové testy (top-down přístup), které s využitím dat dostupných ČNB vyhodnocují odolnost bankovního sektoru jako celku, a dále tzv. mikrozátěžové, resp. dohledové testy (bottom-up přístup), které ověřují míru odolnosti jednotlivých úvěrových institucí a jsou prováděny ve spolupráci s nimi.⁵

³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 o obezřetnostních požadavcích a jeho prováděcí nařízení.

⁴ Například v důsledku nedostatku v používaných interních modelech pro stanovení kapitálových požadavků v pilíři 1, či pro výpočet opravných položek k úvěrovému portfoliu.

⁵ Výpočty dopadu zátěžového scénáře provádějí samotné banky na základě metodiky stanovené ČNB a jí předepsaných scénářů. Metodika a výsledky zátěžových testů jsou průběžně zveřejňovány na stránkách ČNB, v sekci [Finanční stabilita](#).

BOX: Struktura kapitálových požadavků

- Kapitál vyhrazený pro plnění P1R a P2R musí být tvořen minimálně z 56,25 % kmenovým kapitálem tier 1 (CET1) a minimálně ze 75 % kapitálem tier 1.
- Nad rámec kapitálových požadavků P1R a P2R jsou banky povinny udržovat kmenový kapitál tier 1 ve výši odpovídající kombinované kapitálové rezervě, která je v současnosti tvořena bezpečnostní kapitálovou rezervou, proticyklickou kapitálovou rezervou a kapitálovou rezervou pro jiné systémově významné instituce.
- Dohled ČNB dále očekává, že úvěrové instituce budou udržovat dostatečnou manažerskou kapitálovou rezervu nad rámec stanovených regulačních požadavků, a to ve výši alespoň 1 %. Tato manažerská rezerva má zajistit, že v rámci běžné činnosti úvěrové instituce a s ní spojené volatility jejího kapitálového poměru nedojde k prolomení souhrnného kapitálového požadavku (OCR).

P1R (Pillar 1 Requirements) – kapitálové požadavky plynoucí z nařízení CRR (zejm. úvěrové, tržní a operační riziko)

P2R (Pillar 2 Requirements) – kapitálové požadavky 2. pilíře stanovené na základě SREP hodnocení

P2G (Pillar 2 Guidance) – pokyn dle pilíře 2 stanovený na základě zátěžových testů

TSCR (Total SREP Capital Requirement) – celkový kapitálový požadavek (P1R + P2R)

OCR (Overall Capital Requirement) – souhrnný kapitálový požadavek (TSCR + požadavek na kapitálové rezervy)

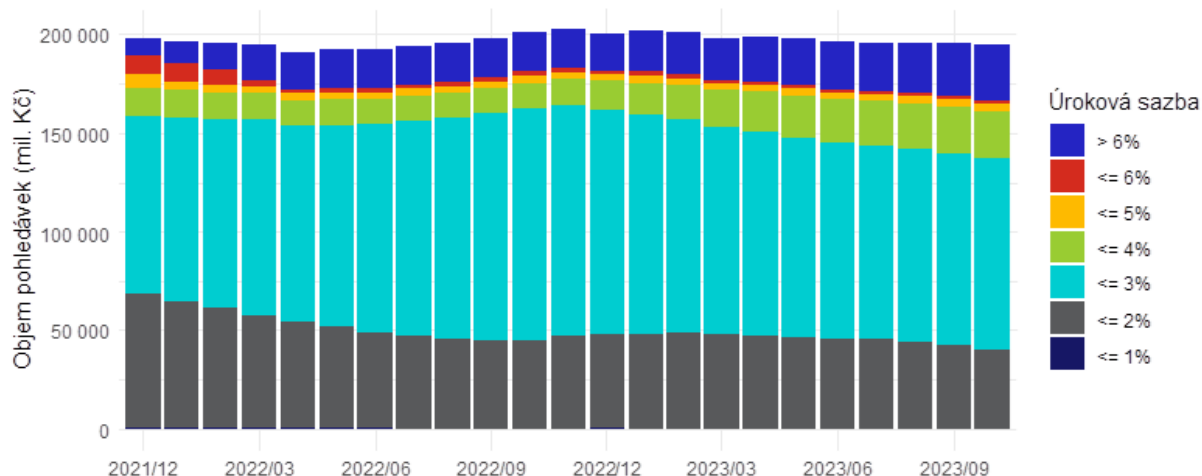
2. Výsledky SREP hodnocení provedeného v roce 2023

a) P2R požadavky a meziroční změna v přístupu dohledu

V předchozím kole SREP procesu (tj. v roce 2022) se dohled ČNB nad rámec standardních analýz zaměřil zejména na rizika pro kvalitu úvěrových portfolií bank související s vyšší inflací, úrokovými sazbami a válečným konfliktem na Ukrajině. Tato rizika byla akcentována při určování dodatečného kapitálového požadavku k úvěrovému riziku. V případě nefinančních podniků se jednalo zejména o klienty z energeticky náročných odvětví či o klienty zasažené pokračujícími výpadky v dodavatelsko-odběratelských vztazích. V případě domácností byla pozornost věnována zejména portfoliím úvěrů na spotřebu, u nichž bylo možné předpokládat vyšší riziko nesplácení v důsledku poklesu reálných mezd, a dále části hypotečních portfolií, u nichž v následujícím období mohlo dojít ke zvýšení rizika v důsledku zvýšení úrokové sazby po její refixaci.

Kreditní riziko spojené s nárůstem úrokových sazeb u hypoték je rozloženo v čase s ohledem na různé termíny jejich refixací.

Graf 1 – Vývoj objemu a struktury hypoték s datem refixace úrokové sazby v následujících 12 měsících

Zdroj: Výkazy měnové statistiky (SISIFE02 - Měs.výkaz banky/PZB o úrokových sazbách poskytnutých úvěrů)

I přes uvedená rizika se kvalita úvěrových portfolií bank v roce 2022 významněji nezměnila. V případě sektoru nefinančních podniků naopak došlo ke snížení objemu i podílu nevykonných úvěrů, zejm. vlivem zlepšení finanční situace klientů, kteří byli v předchozích letech zasaženi omezeními plynoucími z protiepidemických opatření.

V případě domácností se zvýšení cen a úrokových sazeb projevilo mírným nárůstem počtu selhání klientů u úvěrů na spotřebu, který však nevybočoval z hodnot pozorovaných v minulosti.

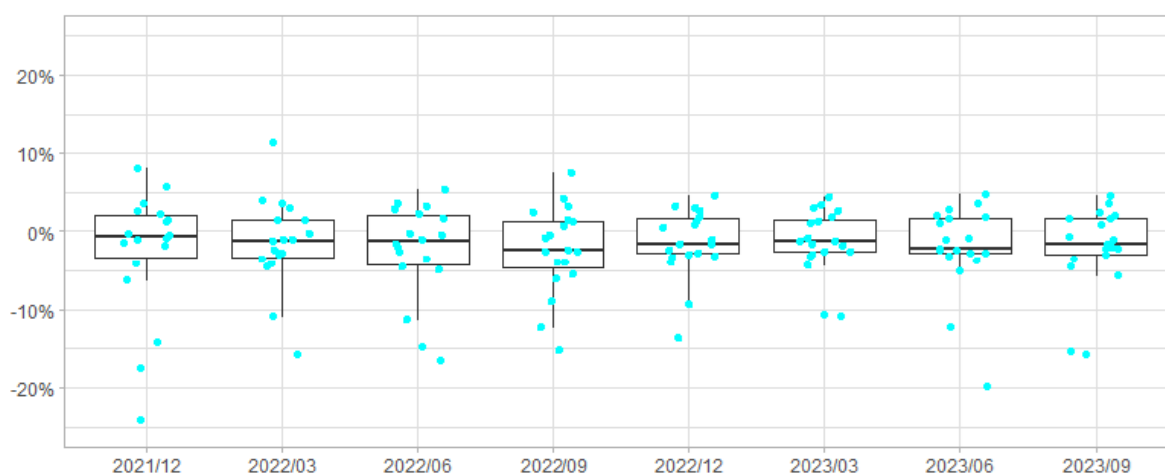
Kromě toho **řada bank v průběhu roku 2022 výše uvedená rizika zohledňovala a kryla prostřednictvím dodatečných portfoliových opravných položek**, které vytvářely nad rámec standardních modelových výpočtů prostřednictvím tzv. management overlays. Jednalo se zejména o rizikové faktory, které modely bank používané pro účely výpočtu opravných položek nepokrývaly, nebo je pokrývaly pouze částečně (např. dopad inflace na kvalitu úvěrového portfolia).

Dohled ČNB proto v rámci SREP procesu prováděného v roce 2023 přistoupil k částečné změně svého přístupu, přičemž se kromě propočtu dodatečného kapitálového požadavku k riziku plynoucímu z refixací úrokových sazeb více zaměřil na míru krytí úvěrového rizika ze strany jednotlivých bank prostřednictvím opravných položek.

V této souvislosti byla provedena srovnávací analýza výše opravných položek na jednotlivých subportfoliích, jejímž cílem bylo stanovení benchmarkové hodnoty míry krytí opravnými položkami pro jednotlivé segmenty portfolia dluhových nástrojů (tj. úvěrů a dluhových cenných papírů), která kromě aktuální míry krytí úvěrových rizik zohledňovala i historická pozorování z období

ekonomického poklesu. Dohled při segmentaci vycházel z informací dostupných v regulačním reportingu a zohledňoval informace o ekonomickém sektoru, produktu, míře zajištění nemovitostmi a míře rizika (zda došlo k poskytnutí úlevy a případně jaký byl počet dnů po splatnosti). Agregované rozdíly⁶ mezi výší opravných položek, která by odpovídala takto stanovené benchmarkové hodnotě, a skutečnou výší opravných položek vytvořených bankou pak vstoupily do hodnocení míry úvěrového rizika a následně i do stanovení P2R.

Graf 2 – Přebytek/nedostatek opravných položek k CET 1 kapitálu za jednotlivé banky

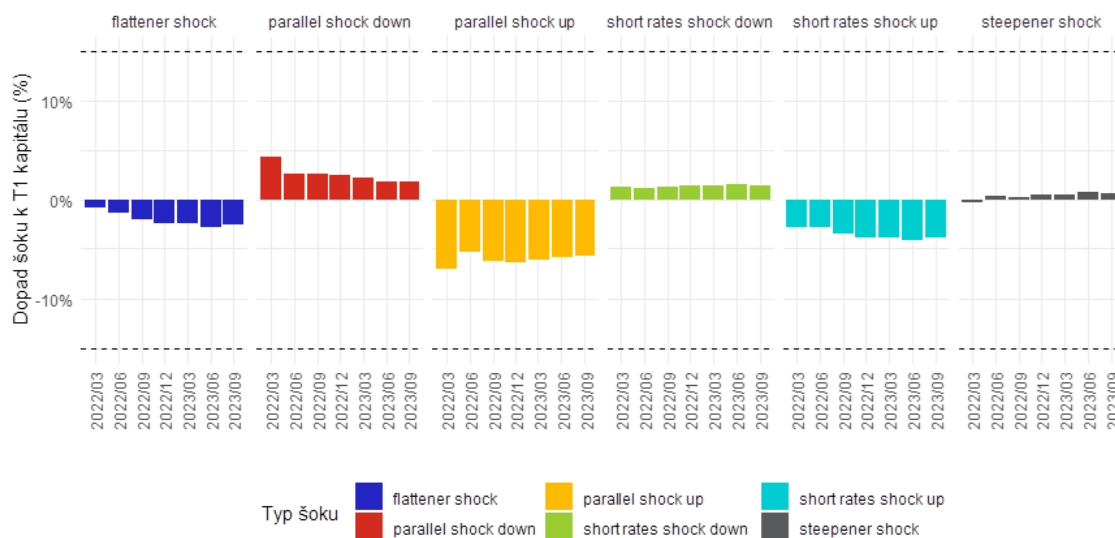
zdroj: regulační reporting, výpočty ČNB; v grafu nejsou obsaženy extrémní hodnoty, box je vymezen 1. a 3. kvantilem

Tradičně **významnou složku celkového P2R požadavku s přibližně 25% podílem představují přírážky ke krytí rizika koncentrace, a to jak rizika velkých expozic, tak rizika odvětvové koncentrace.** Riziko koncentrace není zohledněno v rámci požadavků pilíře 1, neboť regulace v případě úvěrového rizika předpokládá dokonalou diverzifikaci úvěrového portfolia. V případě rizika velkých expozic je aplikována kapitálová přírážka k významným expozicím bank, která zohledňuje jak jejich velikost, tak míru rizika selhání. Kapitálová přírážka k riziku odvětvové koncentrace zohledňuje míru koncentrace úvěrového portfolia bank vůči jednotlivým ekonomickým sektorům měřenou výší Herfindahlova–Hirschmanova indexu.

Další významnou složku P2R požadavků představuje požadavek ke krytí úrokového rizika bankovního portfolia (IRRBB, interest rate risk of the banking book), v jehož rámci je mj. posuzován dopad několika scénářů vývoje úrokových sazeb (úrokových šoků) do ekonomické hodnoty vlastního kapitálu a do čistého úrokového zisku banky, přičemž je zohledňována pravděpodobnost materializace úrokových šoků u jednotlivých významných měn na základě komunikace příslušných centrálních bank a očekávání trhu.

⁶ Tj. po kompenzaci kladných a záporných hodnot na jednotlivých segmentech úvěrového portfolia jednotlivých bank.

Graf 3 – Dopad regulatorních úrokových šoků do ekonomické hodnoty kapitálu

Zdroj: regulatorní výkaznictví, výpočty ČNB

Při vyhodnocování rizik pro kapitál ČNB rovněž zohledňovala rizika změny chování klientů v souvislosti s prudkým nárůstem úrokových sazeb v roce 2021 a první polovině roku 2022. Důvodem je zejména nadále vysoký podíl klientských depozit bez stanoveného data splatnosti, která mohou být snadno převedena na spořicí účty nebo termínované vklady s vyššími úrokovými sazbami, a riziko možného snížení objemu depozit u části klientů v návaznosti na pokles jejich reálných mezd. Oba tyto faktory zvyšují nejistotu ohledně správnosti bankami odhadovaných parametrů, které jsou používány v modelech pro depozita bez termínu splatnosti.

S ohledem na vyšší volatilitu cen finančních aktiv bylo v rámci SREP procesu prováděného v roce 2023 rovněž akcentováno **riziko rozšíření kreditních spreadů**, které by se negativně promítlo v hodnotách dluhových cenných papírů v majetku bank, jež jsou přeceňovány na reálnou hodnotu. S ohledem na relativně nízké objemy dluhopisů korporátních emitentů v portfoliích bank však tato přírážka není příliš materiální. ČNB rovněž na měsíční bázi monitoruje expozice vůči vládním institucím (nejčastěji se jedná o státní dluhové cenné papíry) a vyhodnocuje nejen rizika spojená s negativním dopadem případné změny jejich úvěrového hodnocení, ale rovněž riziko koncentrace. Toto riziko bylo nicméně vyhodnoceno jako málo významné s ohledem na kreditní kvalitu emitentů a tudíž jeho velmi nízkou pravděpodobnost materializace v uvažovaném časovém horizontu.

V tomto kole SREP procesu se dohled dále zaměřil na **riziko likvidity a financování**. Dohled ČNB se přitom kromě hodnocení systému řízení rizika likvidity a financování v CZK zaměřil rovněž na jeho řízení v cizích měnách, a to i v souvislosti s rostoucím objemem cizoměnových úvěrů v bilancích bank. V rámci dohledového šetření k poskytování těchto úvěrů ČNB proto kromě postupů pro řízení úvěrového rizika vyhodnocovala i řízení rizika likvidity a financování v cizích měnách. Pro regulatorní ukazatele likvidity (LCR, liquidity coverage ratio) a stabilního financování (NSFR, net stable funding ratio) sice regulace přímo nestanovuje závazné limity pro jednotlivé významné měny,

avšak vyžaduje, aby v případě ukazatele LCR existoval obecný měnový soulad mezi likvidními aktivy a čistými odtoky likvidity. Obdobně v případě NSFR musí být obecný měnový soulad mezi objemem požadovaného stabilního financování a objemem dostupného stabilního financování. Šetření mimo jiné ukázalo na významné rozdíly v přístupu bank k požadavkům na měnový soulad LCR a NSFR. Některé banky příslušné požadavky na měnový soulad neplnily, neboť zejména ukazatel LCR ve významných měnách dosahoval velmi nízkých hodnot.

V návaznosti na poznatky zjištěné v průběhu šetření proto dohled v rámci SREP hodnocení jednotlivé banky upozornil na potřebu adekvátního řízení rizika likvidity a financování v jednotlivých hlavních měnách (viz dále kvalitativní požadavky), případně od bank požadoval navýšení likviditní rezervy v příslušné cizí měně. Riziko spojené s financováním dlouhodobých aktiv v EUR, které není plně pokryto zdroji v EUR s odpovídající splatností, bylo současně částečně zohledněno i v rámci požadavků na kapitál. Při vyhodnocování rizik spojených s financováním cizích měn se dohled zaměřoval jak na dopad případně zvýšené fluktuace měnového kurzu koruny vůči cizím měnám (zejm. vůči EUR), tak na možný negativní dopad vyšších nákladů na financování, který může být vyvolán nejen dalším růstem úrokových sazeb v eurozóně a/nebo v USA, ale rovněž případným rozšířením úvěrových rozpětí v návaznosti na nejistoty ohledně politického i ekonomického vývoje.

Kromě výše uvedených rizik byly v rámci SREP procesu vyhodnocovány také další faktory, které jsou již více specifické pro jednotlivé banky. Jednalo se např. o P2R požadavky stanovené ke krytí nedostatků v řídicím a kontrolním systému identifikovaných v rámci kontrol na místě, vč. nedostatků v oblasti nastavení systémů pro zamezování praní špinavých peněz či v oblasti odborné péče, a to mj. ve spojení se zvýšeným reputačním rizikem dané instituce.

V souhrnu za všechny banky představovaly kapitálové požadavky P2R stanovené pro rok 2024 v absolutním vyjádření kapitál ve výši 80,7 mld. Kč⁷, přičemž ve srovnání s předchozími požadavky platnými pro rok 2023 došlo k navýšení celkového požadovaného kapitálu ke krytí rizik nekrytých v rámci Pilře 1 zhruba o 0,7 mld. Kč.⁸ Uvedená částka představuje přibližně 12 % celkového regulatorního kapitálu bank, který k 30. 6. 2023 činil 670 mld. Kč, z toho nejvyšší CET 1 složka představovala 617 mld. Kč. Průměrný P2R požadavek vážený objemem rizikově vážených expozic jednotlivých bank činil 2,8 %⁹, přičemž oproti požadavku stanovenému v předchozím roce se téměř nezměnil. Z grafu 4, který znázorňuje strukturu P2R požadavku podle jednotlivých hodnocených rizik, je patrné, že nejvýznamněji se do P2R promítá požadavek ke krytí úrokového rizika a rizika koncentrace.

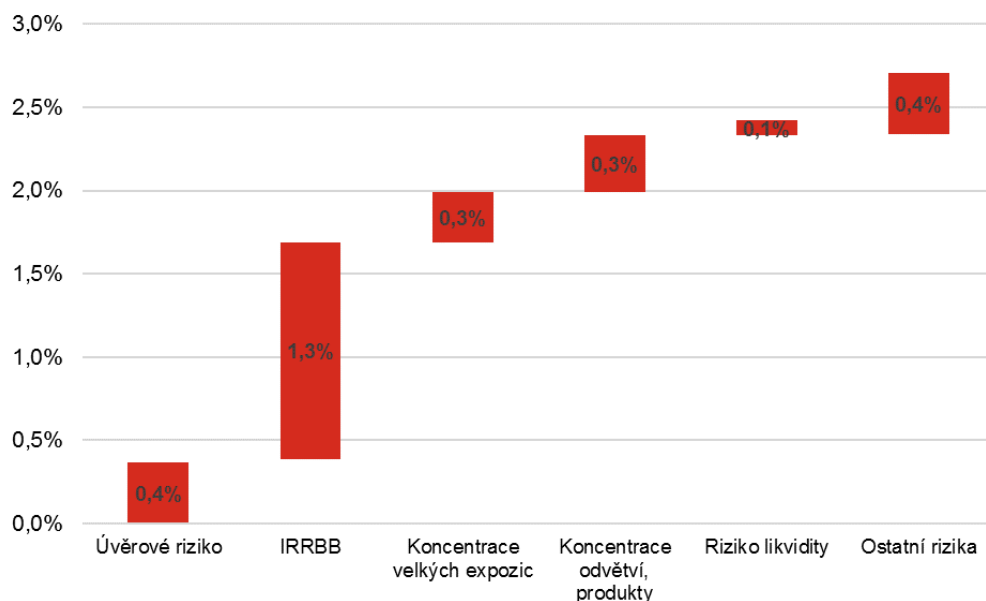
⁷ Dle objemu rizikově vážených aktiv k 30. 6. 2023.

⁸ Jedná se o souhrnnou hodnotu změn v P2R požadavcích jednotlivých bank.

⁹ Nevážený průměrný požadavek činil 4,9 % a medián 4,5 %.

Graf 4 – Struktura P2R pro rok 2024

(průměrné hodnoty vážené objemem rizikově vážené expozice)

V jednom případě byl kromě rizikově váženého P2R požadavku stanoven také dodatečný požadavek podle pilíře 2 pro riziko nadměrného pákového efektu (P2R-LR, Pillar 2 requirement for the risk of excessive leverage), a to ve výši 1 % za účelem krytí nefinančních (zejména operačních) rizik ve spojení s tempem růstu úrokově citlivých depozit ukládaných do ČNB a obchodním modelem dané instituce.

Nové P2R požadavky jsou až na dílčí výjimky platné od 1. 1. 2024. Kapitál vyhrazený pro plnění P2R musí být tvořen minimálně z 56,25 % nejkvalitnějším kmenovým kapitálem tier 1 (CET1) a minimálně ze 75 % kapitálem tier 1.

b) P2G požadavky

Kromě stanovení nové výše P2R dohled v rámci SREP procesu opětovně vyhodnotil potřebu stanovení pokynu k držení dodatečného kapitálu v rámci Pilíře 2 (P2G), který by instituce měly udržovat nad rámec celkových kapitálových požadavků (vč. kapitálových rezerv) ke krytí rizik plynoucích z významně nepříznivých makroekonomických scénářů.

Rozhodování o potřebě stanovení P2G a jeho konkrétní výše pro jednotlivé banky bylo v roce 2023 založeno primárně na vyhodnocení výsledků dohledových zátěžových testů (DZT) realizovaných v tomto roce. Metodologie DZT vychází z pravidel Evropského orgánu pro bankovnínictví (EBA, European Banking Authority) pro zátěžové testy bank v EU (EU-wide stress test) upravených o specifika bankovního systému ČR. Agregované výsledky posledního kola těchto zátěžových testů ČNB [zveřejnila v srpnu 2023](#).

Pro určení výše P2G je východiskem porovnání poklesu kapitálových poměrů bank v nepříznivém scénáři zátěžového testu s výší kapitálových rezerv, které jsou určeny ke krytí rizik souvisejících s nepříznivým, resp. cyklickým ekonomickým vývojem¹⁰ tak, aby ani v nepříznivém scénáři nedošlo ke snížení kapitálového poměru bank pod úroveň souhrnu požadavků Pilíře 1 a 2 a případné kapitálové rezervy pro systémově významné instituce.

Výsledky DZT všech jednotlivých tuzemských bank potvrdily jejich dostatečnou odolnost vůči případnému hypotetickému nepříznivému ekonomickému vývoji, přičemž celkový propad kapitálového poměru činil v souhrnu 2,7 p. b., tj. méně, než činí výše příslušných kapitálových rezerv. Na úrovni jednotlivých bank byla identifikována potřeba stanovení P2G pouze v případě 1 instituce (oproti dosavadním 4 institucím), a to ve výši 1 % rizikově vážených expozic.

c) Kvalitativní požadavky

Kromě dodatečných požadavků na kapitál a likviditu dohled bankám v rámci SREP procesu komunikuje také **kvalitativní požadavky, které jsou zaměřeny zejména jak na zkvalitnění jejich řídicích a kontrolních systémů a systémů řízení rizik, tak na úpravu postupů v oblasti odborné péče či v oblasti prevence legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.** Přestože většina požadavků na nápravu případných nedostatků v těchto oblastech je bankám sdělována bezprostředně po jejich identifikaci (zpravidla v návaznosti na ukončené kontroly na místě), ty nejvýznamnější z nich se mohou rovněž promítnout do SREP rozhodnutí dohledu ČNB. Od bank je pak v této souvislosti požadováno přijetí adekvátních nápravných opatření k odstranění zjištěných nedostatků a pravidelné předkládání informací o průběhu jejich realizace.

Jak je uvedeno výše, **v rámci SREP hodnocení prováděného v roce 2023 se dohled ČNB více zaměřil na riziko likvidity a financování, a to včetně významných měn.** V této souvislosti adresoval bankám mj. kvalitativní požadavky na zajištění robustního systému řízení rizika likvidity stabilního financování, zahrnujícího nastavení vrcholových i provozních limitů pro ukazatele rizika likvidity a financování, a to v dostatečné vzdálenosti od předpokladů spuštění ozdravného plánu, na využívání výstupů ze zátěžového testování v řízení rizika likvidity, na zajištění krytí dlouhodobých aktiv stabilními zdroji za všech relevantních předpokladů, na častou a důkladnou validaci modelů používaných pro odhad chování klientů či na adekvátní zachycení nákladů a přínosů stabilního financování ve vnitřních cenách.

3. Priority dohledu pro další období

Tuzemský bankovní sektor zůstává stabilní a ziskový, udržuje si velmi dobré kapitálové vybavení a disponuje vysokou likviditou. Je tak schopen plnit svou funkci finančního zprostředkování a přispívat k rozvoji celé ekonomiky. Kapitálové požadavky stanovené v rámci 2. pilíře spolu s makrobezpečnostními kapitálovými rezervami napomáhají k udržení jeho vysoké kapitálové odolnosti i proti případným velmi nepříznivým situacím.

¹⁰ [Bezpečnostní kapitálová rezerva](#) (2,5 %) a [proticyklická kapitálová rezerva](#) (2,0 % pro expozice v ČR, platná od 1. 10. 2023).

S cílem udržení dobré kapitalizace bank a zajištění adekvátního krytí podstupovaných rizik i v dalších letech dohled ČNB očekává, že banky budou i nadále promítat dopad aktuálních rizikových faktorů a zvýšenou míru nejistoty spojenou se současným makroekonomickým vývojem do procesů průběžného vyhodnocování adekvátnosti svého kapitálového vybavení a zohledňovat je v rámci svého kapitálového plánování a že budou **udržovat dostatečnou manažerskou kapitálovou rezervu nad rámec stanovených regulatorních požadavků.**

V oblasti úvěrového rizika se dohled ČNB bude v nadcházejícím kole SREP hodnocení zaměřovat zejména na schopnost bank absorbovat zvýšené rizikové náklady související s případným nárůstem nesplácených či restrukturalizovaných úvěrů, včetně adekvátní tvorby opravných položek. V případě domácností může být důvodem nárůst úrokových sazeb hypotečních úvěrů u klientů, kterým fixace úrokové sazby skončila v druhé polovině roku 2023 nebo bude končit v roce 2024. Rizikový profil úvěrů poskytovaných domácnostem může zhoršovat rovněž pokles reálných mezd v předcházejících dvou letech. V případě nefinančních podniků se sice části firem podařilo přenést zvýšené náklady na energie a další vstupy na své klienty a udržet si, popř. i navýšit svou ziskovou marži, nicméně i rizika plynoucí z tohoto úvěrového segmentu zůstávají nadále zvýšená a vyžadují tedy intenzivnější dohled. Jedná se zejména o nejistoty spojené s dalším vývojem v zahraničí (válka na Ukrajině, vývoj v oblasti Blízkého východu, zhoršující se ekonomický vývoj v západní Evropě a v Číně) a dále o nejistoty ohledně **dopadů změn klimatu a opatření přijatých ke snížení nepříznivých dopadů této změny.** V této souvislosti dohled ČNB od bank očekává, že budou nadále vyhodnocovat dopady transformace některých odvětví ekonomiky vlivem dekarbonizace a digitalizace ekonomiky, jakož i dopad environmentálních rizik na obchodní model jejich klientů a na hodnotu přijatého zajištění. Dohled očekává, že banky budou k řízení těchto úvěrových rizik přistupovat prospektivně, na základě dostatečných datových vstupů analyzovat citlivosti na rizikové faktory a dopady zátěžových scénářů a na základě těchto výstupů v systému řízení rizik včasně reagovat, a to i v rámci upisovacích kritérií a limitů pro nové obchody.

V následujících měsících se bude dohled ČNB nadále zaměřovat také na vývoj **úrokového rizika bankovní knihy a rizika financování,** a to ve všech významných měnách. Toto zaměření je vyvoláno významnými pohyby tržních úrokových sazeb v ČR, v zemích eurozóny i v USA. Pohyby úrokových sazeb a rovněž další změny ekonomického prostředí (zejména pokles reálných mezd) vedou ke změně chování klientů, která se v krátkodobém i dlouhodobém horizontu projevuje v podmínkách, za jakých jsou banky schopny získávat zdroje na poskytování úvěrů. V případě tuzemských bank lze i nadále pozorovat pokračující přesuny prostředků z běžných a spořicíh účtů na lépe úročené termínované vklady, byť již významně mírnějším tempem, než tomu bylo v roce 2022 a v první polovině roku 2023. Vzhledem k přetrvávajícím rizikům pro odhady behaviorálních charakteristik používaných v modelech pro depozita bez definované splatnosti dohled ČNB od bank očekává, že budou i nadále adekvátně řídit rizika těchto modelů (zejména provádět jejich validace a využívat zátěžové testy a analýzy citlivosti při strategickém i operativním řízení úrokové pozice investičního portfolia).

Selhání několika zahraničních bank v první polovině roku 2023 (Silicon Valley Bank, Signature Bank, Credit Suisse), která byla způsobena mimo jiné nedostatky v oblasti řízení úrokového rizika a rizika likvidity, opětovně připomněla, že kromě samotného řízení těchto rizik **je nutné pozornost nadále věnovat také adekvátnosti ozdravných plánů bank**, které by měly vytvořit potřebné předpoklady pro schopnost rychlého přijetí nápravných opatření v případě negativního vývoje jejich finanční situace. Rychlost šíření případných negativních informací prostřednictvím sociálních sítí a významný rozvoj digitálních forem obsluhy klientů významně zvýšily potřebu zabývat se připraveností bank na efektivní implementaci případných ozdravných opatření jak v oblasti likvidity a kapitálu, tak na schopnost zvládat krizovou komunikaci.

Dohled bude i nadále věnovat intenzivní pozornost také adekvátnosti řízení rizik spojených s informačními systémy a technologiemi, a to i s ohledem na významně narůstající počty a komplexnost kybernetických útoků a zvyšující se míru digitalizace bankami nabízených produktů a služeb. Současně se zabývá připraveností bank na plnění požadavků nařízení DORA (Digital Operational Resilience Act), které budou banky muset plnit nejpozději od roku 2025. Dohled ČNB současně očekává, že banky budou reflektovat narůstající právní i reputační rizika spojená s podvody v oblasti poskytování platebních a identifikačních služeb, a to zejména prostřednictvím implementace prevenčních mechanismů a patřičného informování klientů.

V neposlední řadě zůstává jednou z hlavních priorit dohledu ČNB také úroveň řízení rizik spojených s legalizací výnosů z trestné činnosti a financováním terorismu. Dohled ČNB očekává, že banky budou i nadále této oblasti věnovat značnou pozornost. V souvislosti s válkou na Ukrajině se také zvýšil důraz na důsledné zajišťování požadavků vyplývajících z mezinárodních sankčních opatření s cílem eliminovat případná související reputační rizika.

Výše uvedené priority dohledu ČNB zohledňují také všechna klíčová témata, kterým je podle Evropského orgánu pro bankovnínictví (EBA) třeba v příštím roce věnovat zvýšenou pozornost v oblasti dohledu v celé Evropské unii (riziko likvidity a financování, úrokové riziko a operacionalizace ozdravného plánování).¹¹

4. Závěr

Požadavky plynoucí ze SREP hodnocení provedeného v roce 2023 a očekávání, resp. priority dohledu ČNB na další období byly jednotlivým úvěrovým institucím sdělovány v průběhu 4. čtvrtletí 2023. Platnost požadavků je zpravidla jeden rok s tím, že v případě významnějších změn v rizikovém profilu jednotlivých institucí (vlivem idiosynkratických nebo systémových faktorů) dohled ČNB operativně přistupuje k přehodnocení jednotlivých kvantitativních či kvalitativních požadavků.

¹¹ European Supervisory Examination Programme (ESEP) for 2024.